

МАНАЛОГ У ЭСЭІСТЫЧНЫХ ТВОРАХ Я. БРЫЛЯ

Найважнейшым структурным кампанентам тэксту з'яўляецца маналог, у якім выразна раскрываецца псіхалогія персанажаў, іх светапогляд. У творах Янкі Брыля маналагічнае маўленне выкарыстана шырока і па-майстэрску. Гэта, у першую чаргу, унутраны маналог-успамін, які выступае эфектыўным сродкам не толькі адлюстравання падзей сучасных, але і з'яўляецца важным звяном у ланцужку сюжэтай пабудовы (рэтраспектыўны маналог).

Успаміны часта ўключаюцца і ў аўтарскае апавяданне, пераплятаюцца з паведамленнем і разважаннем пісьменніка.

На думку Л. Шчэрбы, Л. Якубінскага, маналог у значнай меры з’яўляецца “штучнай моўнай формай” у параўнанні з дыялогам. Шматлікія пісьменнікі сваёй творчасцю даказалі, што маналагічнае маўленне са спецыфічнымі моўнымі і кампазіцыйнымі адметнасцямі адносіцца да актыўнай маўленчай дзейнасці.

Часцей маналагічнае маўленне ў Я. Брыля вядзецца ад першай асобы адзіночнага ці множнага ліку (суб’ектыўны маналог). Пры гэтым назіраецца сэнсава-лагічная і кампазіцыйна-сінтаксічная зладжанасць тэксту, сінтагматычная “вынаходлівасць” у слове, індывідуальна-аўтарскае адлюстраванне жыццёвых рэалій.

Рэтраспектыўны маналог вельмі часта насычаецца дыялогамі, калі ідзе расповяд пра мары, у структуру тэксту ўключаюцца спрэчкі героя то з самім сабой, то з іншымі персанажамі. Важна адзначыць, што аўтар сам актыўна ўмешваецца ў мову персанажаў.

Рэмаркі і няпоўныя дыялагічныя рэплікі перамяжоўваюцца ўскоснай мовай, у якой эсзіст раскрывае асаблівасці характару персанажаў, адкрыта выказвае адносіны да таго, пра што піша.

Даволі часта сустракаем перапляценне аўтарскай думкі з голасам персанажа, прычым па-мастацку праявіць карыстаецца і такім стылістычным прыёмам, як няўласна-простая мова, чым дасягае моўнай арганічнасці суб’ектыўна-аўтарскіх планаў, “ўзаемапрапінкнення суб’ектыўна-аўтарскіх перспектывы”.

Некаторыя навукоўцы лічаць, што *ўнутраны маналог* як варыянт спосабу перадачы мовы не вызначаецца выразнасцю і дакладнасцю думак, а характарызуецца супярэчлівасцю і раз’яднанасцю. Аднак важную стылістычную нагрузку пры гэтым мае няўласна-простая мова.

Моўная арганізацыя ўнутранага маналога твораў Я. Брыля вельмі дакладная, здзіўляе сваёй мастацкай сілай, прадметнасцю і канкрэтнасцю, высокай ступенню арганізаванасці, аформленасці сінтаксічнага ладу.

Дыялагічнасць унутраных маналогаў, няўласна-простай мовы ў творах праявіць, акрамя асноўнай, выконваюць дадатковую стылістычную функцыю. Моўныя прыёмы і сродкі (нетрадыцыйныя азначэнні, параўнанні, метафары, новатворы, фразеалагізмы, уласныя спосабы пабудовы сінтаксічных адзінак) вызначаюць Янку Брыля як выдатнага майстра слова, падкрэсліваюць творчую індывідуальнасць, прэзентуюць своеасабліваю аўтарскую панараму маўленчай рэчаіснасці.